

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

תולדות

גליון ט (קנח)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושלוש לבריאה
שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' חיי שרה ש.ז. נתבאר תוכן הענין שתפלה נענה מיד, שזה תוצאה מענין הדביקות בשכינה, ובתחלה מבואר הוא בנוגע לה"גברא" - המתפלל, שכאשר הוא מדובק בשכינה גם המענה על תפלתו הוא באופן של דביקות - נענה מיד, ועד"ז בנוגע לה"חפצא", המעלה בתוכן התפלה, שג' תפלות דאליעזר משה ושלמה קשורם עם הענין בדביקות בשכינה, כמבואר בפרטיות מס"ד ואילך, שהוא בהג' ענינים, בעולם, בבני אדם ובתורה.

ובס"ז מבואר החילוק דמענה לתפלת אליעזר טרם כלה לדבר, לתפלת משה ושלמה ככלותו לדבר, ככלותו להתפלל. דגילוי אלקות בהנברא ועד"ז בביהמ"ק הם כאילו ב' דברים שמתאחדים, משא"כ הגילוי בתורה הוא מתחלה כולא חד.

ולכן בתפלת משה ושלמה המענה הי' לאחר גמר התפלה, שזה מורה שאי"ז בתכלית ואמיתית ההתאחדות עם אלקות, הרי"ז אכן באופן של מודבק בשכינה שלכן בא המענה מיד, אבל הדביקות היא (כפרושה בפשטות) ב' דברים הדבוקים זה לזה, ולכן גם התפלה נמענתה הן ג"כ באופן כזה: רק בקירוב ודיבוק; מתחלה בא התפלה ואחר גמר התפלה בא (תיכף) המענה.

משא"כ כשהמבוקש דתפלה הוא באופן דמתחלה כולא חד עם אלקות, אזי המענה הוא בדוגמא לזה באופן שא"א להבדילו מן התפלה והיינו שבא לא לאחר גמר התפלה כ"א טרם כלה לדבר.

ועל התיבות אבער די דביקות איז (כפירושה בפשטות) צוויי זאכן וועלכע זיינען געווארן דבוק זה לזה, נסמן הערה 75 וז"ל: אולי י"ל מעין דוגמא בהלכה - השקו"ט (ראה צפנ"ע מכות ע' 116, 118. וש"נ. מפענ"צ פ"ו סי"ז, פ"ח סי"ז. וש"נ) במקום החתך (חולין סח, א ואילך. צט, א) גבולין וחומות כלפנים או כלחוץ (ראה פסחים פה, ב) תודה החיצונה בקידוש החומה (שבועות טו, ב) ועוד. וראה פרש"י עה"ת בראשית ב, ב (מכ"ר פ"י, ט).

ולכאורה המעין דוגמא בהלכה היא ע"ז שגם כאשר ענין א' דבוק לענין שני אבל בא בגמר שלו נשאר דבר בפ"ע, וע"ז הדוגמא מהשקו"ט במקום החתך, גבולין וחומות כלפנים או כלחוץ כו', דגם מקום החתך ועד"ז גבולין וחומות הם הגמר והגבול דהמקום שאליהם הם הגבול כו' (ירושלים וכו' מקדש וכו'), והיינו שרק דבוקים למקום בפנים, מ"מ מקום מחיצה "היכא דבעי פנים לא הוה, והיכא דאסור חוץ ג"כ לא" (אחד מלשונות הצפנ"ע שנעתק במפענ"צ פ"ו, סי"ז אות ד. צ"פ למכות אינו תח"י עכשיו), והיינו שאינו ענין וגדר אחד ממש עם הפנים.

אמנם - א) לא הבנתי כ"כ הגדר ד"תודה החיצונה בקידוש החומה (שבועות טו, ב), מה שייך כאן "תודה החיצונה", שלכאורה אינו כענין גבול וגדר [ועי' בגמרא שם, מחלוקות

ת ו כ ו ה ע נ י נ י מל ק ו ט י ש י ח ו ת

שג' תפילות אליעזר וכו' קשורים עם דביקות השכינהג
פתיחת הצנור דמס"נ (גליון)ד
בענין הנ"לה
מתוך שלא לשמה בא לשמה (גליון)ו

נ ג ל ה

המוציא בשבת בשכחת חפץ (גליון)ז

ח ס י ד ו ת

המשכת הקוז

ש י ח ו ת

משיחה במלכות בית דוד ובמלכות ישראלז

משיחת שאול בשמן המשחהי

יהושע אם נמשחי

מלכותו של שאוליא

מלכותו של יהושעיא

מחלוקת רמב"ם ורש"י במשיחת מלך בן מלךיא

משיחה ביהושעיב

שאול נמשך בשמן המשחהיב

בענין הנ"ליג

מדוע לא שאלו מאליעזר שיחכה עד אחר שבעהיג

בן כמה הי' אברהם בצאתו מחרןיד

החילוק בין תפילת ר"ה ותפילה דכל השנהיד

מה ענין תהי' שנת ביאת - גאולת משיחטו

המס"נ מצד שמאמין בה' היינו עצם ענין המס"נ ולא המס"נ על ענין פרטי (- פירסום אלקות בעולם).

וא"כ אינו מובן דבסה"מ תש"ח מבואר שבאור כשדים פתח אברהם צנור דמס"נ על פירסום אלקות, ובהיום יום ע' פט, מבואר שבאור כשדים פתח אברהם צנור דמס"נ מצד אמונה. ובליקוט לש"פ וירא מכאן שפתיחת הצנור דמס"נ היתה בנסיון העקידה, וא"כ אחד סותר את השני?

וצ"ל דשניהם (סה"מ תש"ח והיום יום ע' פט) אמת, והיינו דהמס"נ דאור כשדים הי' מס"נ אמיתית, וכמו שמבאר בהליקוט פי' ענין אמיתיות המס"נ שהוא בטל לגמרי להקב"ה, ומצד הביטול הוא מוסר נפשו ולא מצד חשבונות שע"פ שכל, דזו היא אותה המס"נ שהיתה בהעקדה, ולכן כתוב בהיום יום הנ"ל שאברהם המשיך לישראל ע"י המס"נ דאור כשדים המס"נ על "האמונה .. בה"נ".

אמנם זה שאברהם הי' צריך למס"נ הי' גם מצד ענין פרטי - פירסום אלקות שבגלל שפירסם אלקות רצו להרגו ולכן כתוב בסה"מ תש"ח (שהביא הנ"ל ובעוד מקומות שהובאו בהערה 28) שאברהם "פתח הצנור דמס"נ על פרסום ויחוד האלקות".

המורם מהנ"ל דאברהם פתח הצנור דמס"נ דאור כשדים על ב ענינים: א) המס"נ מצד שמאמין בה' ובטל אליו בתכלית. ב) המס"נ על פירסום אלקות.

וע"פ המבואר בהליקוט מובן ג"כ שאין זה סתירה מה שבכ"מ כתוב שאברהם פתח הצנור דמס"נ באור כשדים, ובכ"מ כתוב שאברהם פתח הצנור דמס"נ בהעקידה, דמה שכתוב שפתיחת הצנור הי' באור כשדים זה הי' מצד אברהם, דמצד אברהם הנה הי' זה (פעם הראשונה אצל עם ישראל) מס"נ אמיתית, [והיינו פתיחת הצנור - מלמטלמ"ע]. ומ"ש שפתיחת הצנור דמס"נ הי' בעקידה, הנה זה מצד העולם (-פתיחת הצנור .. בעולם), דבעולם נמשך בגלוי המס"נ רק מעקידה, [והיינו פתיחת הצנור בעולם - מלמטלמ"ע].

ח.א.ב.

ג. למה שכתבתי בשבוע העבר ובהמשך למ"ש הת' ח.א.ב., אולי י"ל בכל הנ"ל (ואולי זה הי' כוונתו של הת' הנ"ל) ובהקדים:

מבואר בלקו"ש שמות תשמ"ב שהגם שיש עבודה בתומ"צ ע"פ שכל ומדות, אבל זה גופא צ"ל מצד קב"ע וז"ל:

"די עבודה פון א אידן בשכל ומדות איז ניט ח"ו א היפך פון זיין ביטול צום אויבערשטן, נאר פארקערט: דאס איז א תוצאה און המשך דערפון".

ואחד הדוגמאות שמביא שם הוא מסוג המצות שנק' משפטים" (משפטים - (אויך) מפני חיוב השכל - איז דאס גופא וואס מצות שכליות ווערן געטאן אויך מפני הטעם, דארף דאס זיין

בהשתי תודות: חד אמר זו כנגד זו וחד אמר זו אחר זו מאן דאמר זו כנגד זו הפנימית הך דמקרבא לחומה מאן דאמר זו אחר זו הפנימיות הך דמקרבא לב"ד תנן הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת בשלימא למאן דאמר זו אחר זו אמטו להכי פנימית נאכלת משום דאתיא חיצונה קמה וקדשה לה אלא למאן דאמר זו כנגד זו תרוייהו בהדי הדדי קא מיקדש].

ואולי זה דוקא דוגמא יותר קרובה לנדו"ד כי ענין המענה שבא תיכף ומיד לאחר גמר התפלה הרי אינו חלק וגמר דמעשה התפלה, ועד"ז בתורה החיצונה, שמקדש העיר והחומה כו' ואעפ"כ נשרפת. ועצ"ע, [ובכל אופן לא הבנתי כ"כ הפי' דתורה החיצונה בקידוש החומה דלכאורה פעולת התורה היא לקדש את העיר לא (רק?) החומה כדאי' במשנה שם (יד, סע"א)].

ב) במפענ"צ שם פ"ח (הנסמן בהערה) מבואר גדר ענין גבולות וחומות בסגנון אחר "דמחיצה אין עליו שם פנים ולא שם חוץ דכיון שהוא כלול משניהם בגדר הרכבה מזגית כו'". וסברא זו אינו דוגמא, לכאורה, לב' דברים שנעשו דביקם זה לזה. ואולי זה שייך (גם) להאופן דטרם כלה לדבר, שהמענה בא לא בגמר התפלה. ודוחק כיון דלסברא זו פשיטא יותר דאינו נחלק מהפנים (ויל"ע עוד בצפ"נ מכות דאינו תח"י עכשיו).

ואולי הפי' בהערה הוא באופן אחר, ואבקש מקוראי הגליון לבאר הדבר.

הרב מנחם שייך
- ברקלין נ.י. -

ב. בגליון ח (קנז) שאל הרב זלמן פרידמאן, בנוגע להמבואר בליקוט לש"פ וירא ש.ז. שע"י נסיון העקדה פתח אברהם אבינו הצנור דמס"נ, ולא ע"י הנסיון דאור כשדים, אמנם [בהערה 28 מביא כמה מקומות בדא"ח שמבואר שם שפתיחת הצנור דמס"נ ע"י אברהם היתה בנסיון דאור כשדים (ולא כהמבואר כאן - בעקדה), ומבאר זה בהערה 47, (דע"י הנסיון דאור כשדים יכול להיות קס"ד בעולם שאברהם הלך למס"נ בגלל חשבונות שע"פ שכל) ד[ע"י נסיון העקדה (שראו בעולם שזה לא ע"פ חשבונות דשכל) נתברר למפרע דהנסיון דאור כשדים הי' ג"כ מס"נ אמיתית שלא ע"פ חשבונות דהשכל].

ולכאורה בסה"מ תש"ח ע' 288 מבואר שע"י הנסיון דאור כשדים "פתח הצנור דמס"נ על פרסום ויחוד האלקות", וכן מובא בכמה מקומות שמציין בהערה 28. ע"כ שאלתו.

והנה בהיום יום ע' פט, כתוב וז"ל: אבינו הראשון אברהם בגלל עבודתו במסירת נפש לפרסם אלקותו ית' - אל אחד - לכל בני העולם, זכה להנחיל לזרעו עד סוף כל הדורות את האמונה הטהורה בה' ובתורתו. וכל איש ואשה בישראל יש להם הכח והעוז למסור נפשם על התורה הקדושה. עכ"ל. והיינו

מצד קבלת עול, ד.ה. דערפאר וואס דער אויבערשטער האט גוזר געווען אז דער קיום פון אט-די מצוה זאל זיין (אויך) מצד הטעם". עכ"ל. ועיי"ש בארוכה.

והיינו שקיום משפטים יכול להיות על ב' אופנים: (א) ע"פ שכל מצד עצמו; (ב) ע"פ שכל, אבל זה דורכגענומען מיט קבלת עול. וצ"ל כאופן הב'.

ועד"ז י"ל בנוגע אור כשדים:

אור כשדים הי' לפרסם אלקות בעולם, וגם בזה י"ל ב' אופנים כנ"ל: (א) שזהו רק ע"פ חשבון דקדושה: זיין איבערציגונג אין דער נויטיקייט פון להאיר את העולם" (לשון השיחה ס"ו): (ב) ע"פ שכל דקדושה, אבל זה משום גזירתו ית' שצ"ל מס"נ לפרסם שמו ית' בעולם,

ולאחר נסיון העקידה נתברר שהנסיון דאור כשדים הי' כאופן הב'. ולכן פתיחת הצנור דאמיתת ענין המס"נ (מס"נ ממש) הי' באור כשדים,

הרב זלמן פרידמאן
- ברוקלין נ.י. -

ד. בגליון ז (קנו) הקשו עמ"ש בלקו"ש פ' לך לך ש.ז. דמבאר דאם לומד תורה כדי ליקח לעצמו כבוד וגדולה או להתפרנס במלמדות וכו' גרע טפי מלומד כדי לקבל שכר מהקב"ה, כי כשלומד כדי ליקח בעצמו כבוד וכו' יש גם האיסור דאל תעשה עטרה להתגדל בה ולא קרדום לחתוך בה, ובזה אפשר לבאר דיוק בשו"ע אדה"ז דכשמדבר בנוגע לימוד כדי ליקח לעצמו כבוד וכו' אינו מזכיר ענין העושר, כי בענין התירו רק להתפרנס משום חיובו לפרנס ב"ב, אבל לא בשביל עשירות, עיי"ש.

והקשו ע"ז, דלכאורה אם הטעם שבשו"ע אדה"ז השמיט את הפרט דעושר, כי אז יש איסור משום איסור קרדום לחתך בה, הרי מאותו טעם, אם לומד כי רוצה ליקח כבוד לעצמו (ולא כבוד שניתן מן השמים), הרי משתמש את התורה לעטרה להתגדל בה, ולזה ג"כ אין היתר, א"כ מה נפק"מ אם לומד לשם עשירות, דשם ליכא ההיתר, ולגבי. אם לומד לשם כבוד (שיקראוהו רבי וכו') שיש היתר?

ואולי י"ל: הרי רואים בטבע רוב האנשים, שאין אדם מחשיב את הכבוד שמקבל על איזשהו דבר אלא א"כ הוא בעצמו מחשיב את הדבר, שג"כ בעיניו הדבר יש לו יוקר וחשיבות.

וא"כ אפ"ל דאפי' זה שלומד תורה ע"מ ליקח לעצמו כבוד וגדולה שיקראוהו רבי וכו' (אף שאי"ז ניתן מן השמים), הרי זה גופא, שמרגיש כבוד, ורוצה סוג זה של כבוד (שבא עי"ז שיודע את התורה), ולא מחפש כבוד שבא מחמת שידע ענינים

אחרים הרי זה מורה שאדם זה נותן חשיבות ויוקר לתורה (ואולי אפשר לומר שהענין ד"ניתן מן השמים" נמצא אצלו בהעלם), ומשום זה אומרים, שעדיין ילמד, דיש סיכויים שמצד הרגש זה, יבוא ללמוד לשמה.

משא"כ כשלומד "לקנטר", הרי כוונתו הוא רק, כפירוש המילה - "לקנטר", ולכן זה מורה שהוא בכלל לא נותן שום חשיבות לתורה, ובכלל לא איכפת לי' כל התורה, רק מעניין אותו ללמוד בכדי לקנטר על אחרים, ולכן אין בו ה"תוך".

מיכאל לוזניק
- ישיבה גדולה ניו הייווען -

ב ג ל ה

ה. בגליון קמט אות ז אות קטן ד צריך תיקון, דבסי' רס"ו סט"ו מיירי בחבילה, ובזה סובר רבינו דמותר להתחיל לרוץ אפילו אחר שקדש היום ברה"ר גמורה וכמבואר שם, וכדמוכח מקו"א סק"ג.

שייך לגליון קנז אות ז א. הפירוש בסי' רס"ו סי"ז "רשאי לרוץ כו' כמו שנתבאר, היינו דרשאי לרוץ לא בכל גווני רק כמו שנתבאר.

ב. בתחלת סי"ג מיירי בין במתחיל לרות בעת עמידתו, ובין שמתחיל לרוץ באמצע הליכתו, ודיוק תמוה.

הרב שלום מאראזאוו
- ברוקלין נ.י. -

ח ס י ד ו ת

ו. בסה"מ תרנ"ט ע' מ"ח שו"ה בבחי' היולי, וז"ל: ...המשכת הקו מראשית התחלתו עד סוף סיומו מבבחי' מלכות דאצי' ובבחי' נה"י, דיושר דא"ק שמסתיים בעקב דעשי'. ע"כ.

וראה אגה"ק סי' כ' (קלא ע"כ): וכן גם הקו בעצמו המלוכב בסיום וסוף נה"י דא"ק שהוא סוף רגלי היושר שלו המסתיימים במל' דעשי'. ע"כ.

וכנראה דהפסיק לאחר תיבת נה"י בסה"מ הנ"ל הוא - או טה"ד או שנפלה טיפת דיו וכיו"ב בהכת"י.
א.ה.

ש י ח ו ת

ז. בשיחת קודש דש"פ חיי שרה מבה"ח כסלו תירץ כ"ק אדמו"ר שליט"א השאלה, מה שבהל' כלי המקדש (פ"א הי"א) כתב הרמב"ם

דהמשיחה בבן מלך כשיש מחלוקת הוא ב"כדי לסלק המחלוקת ולהודיע לכל שזהו מלך לבדו", ובהל' מלכים (פ"א הי"ב) כתב רק הטעם "כדי לסלק המחלוקת", ולא הזכיר הענין דלהודיע לכל וכו'. כי בהל' כלי המקדש מדובר אודות דיני שמן המשחה, ושמן המשחה הוא רק במלכי בית דוד, ודוקא במלכי בית דוד שייך הענין שהוא מלך לבדו על כל עם ישראל, משא"כ בהל' מלכים ששם איירי הרמב"ם גם במלכות ישראל, הנה מכיון דבמלכי ישראל לא הי' מעולם האפשריות שיהי מלך לבדו על כל עם ישראל, כי תמיד הי' גם מלך ביהודא ממלכי בית דוד, לכן לא הזכיר שם הרמב"ם הענין דלהודיע לכל שזהו מלך לבדו, כי אין זה שייך במלכי ישראל, עי' בהשיחה בארוכה יותר.

ולכאורה צריך להבין, דזה לשון הרמב"ם בהל' מלכים שם: ואין מושחין מלך בן מלך אלא אם כן היתה שם מחלוקת או מלחמה מושחין אותו כדי לסלק המחלוקת, לפיכך משחו שלמה מפני אדוני'. ויואש מפני עתלי'. ומשחו יהואחז מפני יהויקים אחיו, עכ"ל. וא"כ כיון דאיירי אודות מלך בן מלך, הרי עכצ"ל דאיירי רק אודות מלכי בית דוד, דדוקא בהם יש דין דמלך בן מלך אי"צ משיחה, אלא במקום שיש מחלוקת, כי במלכי ישראל גם אם הוא מלך בתחילה אין מושחין אותו כלל, אם לא שיש מחלוקת, וכמבואר בגמ' כריתות ה,ב, והוריות יא,ב, דיהוא הי' מלך בתחילה, ואם לא הי' שם מחלוקת לא הי' נמשח, נמצא דבמלכי ישראל לא שייך לומר הדין במלך בן מלך כיון דמה שהוא בן מלך אינו נוגע כלל, והעיקר הוא אם יש מחלוקת, וכיון דהרמב"ם איירי כאן אודות מלך בן מלך, מובן דאיירי רק אודות מלכות בית דוד, וא"כ למה לא הזכיר גם הכא הענין דלהודיע לכל שהוא מלך לבדו? (ולכן לא הביא הרמב"ם כאן הדוגמא מיהוא, כיון דאיירי במלכות בית דוד).

(ב) אלא דבאמת תמוה, דבהל' י' כתב הרמב"ם וז"ל: אין מושחין מלכי ישראל בשמן המשחה אלא בשמן אפרסמון... ואין מושחין אלא זרע דוד, עכ"ל. ולכאורה למה לא הזכיר הרמב"ם דמושחין מלך בישראל רק בדאיכא מחלוקת, דמדבריו הכא אפשר לומר דמלכי ישראל מושחין תמיד בשמן אפרסמון, ובגמ' הנ"ל מבואר בהדיא דמושחין רק בדאיכא מחלוקת, ולכאורה אי אפשר ללמוד דין זה מהל' י"ב ממלך בן מלך, דהרי אפ"ל דדוקא במלכות דוד שזכה למלכות הוא ובניו, (כמ"ש בהל' ז') אי"צ משיחה רק במקום מחלוקת, אבל במלכי ישראל שהוא מלך בתחילה, אולי הוא צריך למשיחה תמיד, וא"כ למה לא הזכיר הרמב"ם דין זה?

שו"ר שתמה כן על הרמב"ם בס' שער יוסף להחיד"א בהוריות שם, ומסיים דאולי זהו כוונת הרמב"ם במ"ש "ואין מושחין אלא זרע דוד", והביא שכן פי' בעל גופי הלכות, עיי"ש.

ואולי מפני קושיא הנ"ל, סב"ל בהשיחה, דהל' י"ב כולל

ג"כ הדין במלכי ישראל, אבל לכאורה יל"ע כנ"ל דהרי איירי במלך בן מלך דשייך רק במלכות בית דוד, וגם הרי אפשר לחלף בין מלכות בית דוד למלכות ישראל כנ"ל.

(ג) ואולי אפשר לומר בקושיית החיד"א דסב"ל להרמב"ם דכל הדין דמשיחה הוא רק במלכות בית דוד, היינו דשם יש חיוב למשוח מלך בתחילה, וגם ילפינן מקרא דהוא ובניו בקרב ישראל, דבמקום מחלוקת יש חיוב משיחה, ובאופן אחר אין מושחין, כי אין להשתמש בשמן המשחה ללא תועלת, (ע"ד המבואר בהל' כלי המקדש שם) ולכן דוקא במלכות בית דוד ביאר הרמב"ם מתי יש חיוב משיחה ומתי לא, משא"כ במלכי ישראל דמושחין בשמן אפרסמון, הנה כל משיחה זו אינה חיוב, אפי' במקום מחלוקת, ולאידך גיסא אפשר למשוח ג"כ שלא במקום מחלוקת, כיון דאין בזה שום איסור, ואין זה סותר להמבואר בגמ' דאין מושחין מלכי ישראל, והא דמשח אלישע ליהוא הוא רק משום מחלוקת, דכוונת הגמ' היא דבמלכי ישראל ליכא דין משיחה כלל, ומקשה ע"ז דא"כ למה משח אלישע את יהוא, כיון דליכא דין משיחה, ומתרץ דשם היתה תועלת בדבר בכדי לסלק מחלוקת, אבל גם זה אינו חיוב מעיקר הדין, ואפ"ל דזהו ג"כ כוונת הגמ' שם "מלכי בית דוד מושחין מלכי ישראל אין מושחין, מנלן? דכתיב קום משחהו כי זה הוא, זה טעון משיחה, ואין אחר טעון משיחה", היינו דהמשיחה במלכי ישראל גם במקום מחלוקת הוא רק בדרך עצה טובה וכו', ואפ"ל דזהו ג"כ כוונת הרמב"ם שכתב כנ"ל "ואין מושחין אלא זרע דוד", דכוונתו דדוקא בזרע דוד המשיחה היא מעיקר הדין, ועפ"י ז' א"ש למה לא הזכיר הרמב"ם הדין דבמלכי ישראל אין מושחין אלא במקום מחלוקת כנ"ל, כיון דכל ענין זה אינו מעיקר הדין, ובמקום שיהי' תועלת בהדבר בודאי ימשחהו בשמן אפרסמון.

אבל לפי"ז נמצא דהל' י"ב איירי רק אודות מלכי בית דוד, וא"כ יל"ע כנ"ל, דא"כ למה לא הזכיר כאן הענין דלהודיע לכל שזהו מלך לבדו.

(ד) במה שהובא ראוי' לשיטת הרמב"ם דמשיחת שאול היתה ע"י שמן המשחה מהך דמגילה יד,א, "רמה קרני ולא רמה פכי, דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותם, שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכו מלכותם", ואי נימא דשאול נמשח בשמן אפרסמון, הרי אפ"ל דזהו הסיבה שלא נמשח מלכותו, ולא משום שהיתה בפך, ומוכח דגם בו הי' בשמן המשחה.

לכאורה יש להבין דהרי יהוא בודאי נמשח בשמן אפרסמון כמבואר ברמב"ם הל' כלי המקדש, וא"כ אכתי קשה ביהוא דמנלן דזהו משום שנמשח בפך? אבל אפ"ל דמשאול ידעינן דהפך גורם, כיון דאצלו הי' בשמן המשחה, ומ"מ לא נמשכה מלכותו, וא"כ ה"ה אצל יהוא.

ויש להעיר בזה במ"ש בקרן אורה הוריות שם וז"ל: אלא

דממה שאמרו ז"ל רמה קרני ולא רמה פכי, שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכו מלכותן, נראה דשאול ג"כ לא נמשח בשמן המשחה אלא בשמן אפרסמון, והיינו דאמרו ז"ל ולא רמה פכי כי הפך הוא כלי חרס ופסול הוא לכלי שרת, ולא ניתן בו שמן משחת קודש אלא שמן אפרסמון, ע"כ לא נמשכה מלכותן כי לא הי' משיחה גמורה, אבל דוד ושלמה שנמשחו בשמן המשחה כמ"ש ויקח את קרן השמן מן האוהל, משיחתן היתה משיחה גמורה לעד לדורות, עכ"ל. נמצא מדבריו דאדרבה, זה גופא הוא כוונת הגמ', דמזה גופא שהיתה מפך מוכח דאי"ז שמן המשחה, כי כלי חרס פסול לכלי שרת.

אבל עי' בבאר שבע שם שמביא דברי הרד"ק וכתב דאפשר דטעמו של הרד"ק הוא כיון דנמשך מן הפך ולא מן הקרן, אבל הוא כתב ע"ז דהפך של שאול הי' של שמן המשחה, עיי"ש. נמצא דהוא לא סב"ל דהפך פסול לכלי שרת. וכן מוכח ג"כ מדברי הרמב"ם בהל' ז' שהפך של שאול היתה של שמן המשחה, וא"כ לשיטה זו מובן היטב הראי' הנ"ל, דכיון דפך אינו מורה על שמן אפרסמון דוקא, א"כ למה לא נאמר החילוק מצד שמן המשחה ושמן אפרסמון, ומוכח דגם בשאול הי' בשמן המשחה, (ובאמת לפי פי' הקרן אורה, הרי העיקר חסר מן הספר, אבל בהרד"ק אכתי אפ"ל שמפרש כהקדן אורה).

(ה) בהשאלה דכיון דסב"ל להרמב"ם דיהושע מלך הי' (פ"א מהל' מלכים ה"ג) א"כ למה לא נמשח הוא בשמן המשחה כמו שאול? הנה בהגהות המנ"ח על הרמב"ם הקשה קושיא זו, וכן בס' חמדת ישראל נר מצוה, מצוה ט"ז, ולא תירצו.

ויש להעיר מהמכילתא ס"פ בשלח: "ושים באזני יהושע, מגיד שבאותו היום נמשח יהושע", אבל בס' פרדס יוסף עה"ת (שם) וכן בתו"ש שם רצו לפרש דזהו ע"ד שכתב רש"י (שמות כט, כט) שיש משיחה שהוא לשון שררה, אבל אי"ז משיחה ממש.

(ו) ולכאורה אפשר לתרץ, לשיטת המאירי בהוריות שם שכתב הטעם ששאול נמשח בשמן המשחה: "אלא שנראין וכו' ביעדו יתברך לנביא את שאול למלך אמר וה' גילה את אדן שמואל כעת מחר אשלח אליך איש מארץ בנימין ומשחתו לנגיד, ולא אמר למלך... ולמדנו שלא נמשח שאול אלא כממונה וכמחזיק במלכות כגזבר או כפקיד עד בא המלך אשר לו המלוכה מצד הירושה, ונמצא שלא הי' אלא כממונה מצד שבט יהודה ועשאוהו מפני זה כאילו הוא בעצמו הי' באתו השבט, והראי' שהרי המליכוהו על הכל, וכבר אמרו שאין ממנין בירושלים לעולם אלא ממלכי בית דוד, אבל ממנו ואילך שהי' מלך מזרע יהודה כל שהיו ממנין מישראל... לא היו מושחין אותו בשמן המשחה". עיי"ש בארוכה, ולפי דבריו אפ"ל דדוקא שאול שהי' הממונה מצד שבט יהודה כנ"ל, נמשח בשמן המשחה, אבל יהושע שהי' מלך ישראל מצ"ע לא נמשח, ויל"ע בזה.

(ז) והנה בענין זה אם יהושע הי' מלך, כתבו האחרונים שמצינו בזה לכאורה כמה סתירות, דבויק"ר פ' אמור (פכ"ו, ז) איתא: "אמר לפניו מלך ראשון (שאול) שיעמוד על בניך ידקר בחרב", משמע דשאול הי' מלך הראשון ולא יהושע, ועי' ג"כ בכס"מ בהל' מלכים שם ה"י ששאול הי' מלך הראשון, שלא קדם לו מלך בישראל, (ולכאורה הרי הרמב"ם גופא כתב דיהושע הי' מלך? ואיך כתב הוא בדברי הרמב"ם דשאול הי' מלך הראשון, ועי' רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ו הי"א דמשה רבינו מלך הי', ועי' בהשיחה הנחה בלה"ק ע' כ"ד בשוה"ג, ובס' הורה גבר (לר"ב רנשבורג) הוריות שם הקשה למה לא נמשח משה רבינו).

ובב"ר פ' חיי שרה (פנ"ט, ו) איתא דיהושע הי' ראש למלכות משבט אפרים, עיי"ש, הרי שהי' מלך, ועי' בתויו"ט סוטה פ"ז מקח לגבי הקהל, שיהושע הי' מלך, וברמב"ם פ"ח מהל' סנהדרין ה"ו כתב דזה שהרג יהושע עכן... הוראת שעה היתה או דין מלכות הי', עיי"ש. (ובפיהמ"ש להרמב"ם סנהדרין פ"ו מ"ב כתר רק דהוראת שעה היתה, ולא הזכיר דין מלכות), ועי' ברמב"ם הל' מלכים פ"ג הל' ח'. וברשב"ם ב"ב עה, א, כתב: "יהושע הי' נביא ומלך כמשה", וכן הוא ביומא עג, ב, דאין נשאלין באורים ותומים אלא למלך וכו' ודרשינן לה מקרא דולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים וגו' הוא זה מלך וכו', ופירש"י: "הוא זה מלך דהא ביהושע משתעי קרא", וראה בס' מרגליות הים סנהדרין מט, א, ובפרדס יוסף ס"פ בשלח, ובאמבואה דספרי פ' פנחס סי' כ"א במה שמבואר בספרי זוטא שם שיהושע הי' מלך, עיי"ש בארוכה, ובכ"מ.

(ח) הנה בס' הדרת קדש (יהושע פרק א') כתב שדין מלכותו של יהושע הי' מוגבל רק לזמן המלחמה, שכן היתה בקשת משה רבינו: "ויפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו וגו'", ומביא ראי' לזה מב"ר (פר' צ"ח, ט"ו) "ובימי שאול עשו מלחמה עם ההגריאים וגו'" אמר ריב"נ בימי שאול זה יהושע ולמה הוא קורא אותו שאול שהיתה המלכות שאולה בידו" ובביאור מהרז"ו שם פי' שיהושע לא הי' מלך אלא בעת שכבש וחלק, ולכן קראו אותו שאול, שהיתה ממשלתו שאולה בידו, עיי"ש בארוכה.

ולפי דברים אלו, נמצא דשניהם אמת, דבאמת הי', גם מלך, אבל הי' זמן שהי' רק שופט, ויל"ע דלפי"ז אפשר לומר דלכן לא נמשח יהושע כמו בשאול, כיון דמלכותו הי' רק לזמן מסוים, משא"כ שאול הי' מלך כל ימיו.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ח. בשיחת ש"פ חיי שרה הנחת הת' בלתי מוגה - סכ"ג:
...לשיטת הרמב"ם, איז די משיחה פון דעם מלך בן מלך ניט

אויף צו אויפטאן ביי אים ענין המלוכה, נאר ס'איז בלויז אויף צו אראפנעמען א זייטיקן ענין; "כדי לסלק המחלוקת" ... שיטת רש"י איז (כריתות ה, ב - ד"ה בזמן), אז די משיחה פון א מלך בן מלך שיש עליו מחלוקת איז כדי אים צו מאכן א מלך.

ויש להעיר מד"ה אנכי ה"א עדר"ת (בהמשך תערי"ב ח"א ע' תעח) בנוגע למלך שיש ב' ענינים בהכתרת המלך: א) שבא מן העם המכתירין אותו, ב) שהוא מלך בעצם מצד עצם נשמתו. ובנוגע אופן הכ' כ' וז"ל: "והיינו בחי' התנשאות ורוממות עצמי שהוא מלך בעצם מצד עצם נשמתו וא"צ להכתרה כלל, וכידוע דמלך בן מלך א"צ להכתרה כו' (ובשלמה ה' מצד המחלוקת כו'), והיינו שא"צ להביא (ארויסבריינגען) ההתנשאות שבו רק באה מאליו וממילא" עכ"ל עיי"ש (ועי' גם שם ע' רלו-רלז). ולכאור' הרי זה ע"ד שיטת הרמב"ם.

ב) שם סכ"ח: נאך אן ענין אין משיחת המלך אין וועלכן מ'דארף בירור .. דער רמב"ם אין הל' מלכים שרייבט אז יהושע איז געווען א מלך (שמינהו משה ובית דינו), און אזוי איז אויך שאל שאל געווען א מלך (שמינהו שמואל הרמתי ובית דינו).

דארף מען פארשטיין און האבן א בירור בנוגע צו משיחתם: בנוגע צו יהושע שטייט אין ערגעץ ניט אז מ'האט אים מושח געווען. שטעלט זיך די שאלה: ער איז דאך געווען א מלך, פארוואס האט מען אים ניט מושח געווען? ע"כ ועיי"ש.

והנה בזח"ב קנד, א איתא: תרין אלין [מלכות ונבואה] לא אתמסרו כחדא בב"נ בעלמא בר משה מהימנא עלאה דזכה לנבואה ומלכה כחדא" עכ"ל.

ולכאור' גם יהושע ה' מלך ונביא, ומציין בנצו"ז לב"ר פצ"ח, טו בנוגע ליהושע, "שהיתה המלכות שאולה בידו".

אבל כיון דאליבי' דהרמב"ם עסקינן - דוחק לפרש כן. דהרי מלשוננו משמע שהי' מלך ממש. ודו"ק.

ג) בסל"ט שם מביא ראי' מגמ' מגילה (יד, א) ששאל נמשח בשמן המשחה "רמה קרני ולא רמה פכי, דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאל ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותם" ומבאר: אויב מ'זאל זאגן אז שאל איז נמשך געווארן בלויז מיט שמן אפרסמון (ניט מיט שמן המשחה - איז פון וואנעט די ראי' אז דאס וואס "לא נמשכה מלכותו" איז צוליב דעם וואס "נמשך בפך"; אפשר איז דאס ווייל ער איז ניט נמשך געווארן בשמן המשחה?)

... פון דעם וואס די גמרא זאגט אז דער טעם אויף לא נמשכה מלכותו איז ווייל נמשך בפך לערנט ארויס דער רמב"ם אז דער איינציקער חילוק צווישן משיחת דוד און משיחת שאל

איז נאר אין דעם וואס נמשך בפך ודוד נמשך בקרן; אבער ביי ביידין איז געווען משיחה מיט שמן המשחה.

ושמעתי שואלין דהרי יהוא בודאי לא נמשך בשמן המשחה דהרי ה' מלכי ישראל, וא"כ מאי הראי'?

והביאור בזה בפשטות, דלאחרי שרואין שבנוגע שאל הנפק"מ הוא בין קרן לפך (ולא שמן המשחה ושמן אפרסמון), הרי"ז הוכחה שגם בנוגע יהוא הנפק"מ הוא בין קרן לפך (עם שמן אפרסמון).

ד) בנוגע ששאל נמשח בשמן המשחה יש להביא עוד ראי' מרש"י כריתות ה, ב "ולא מלכי ישראל - משבא דוד אבל שאל נמשח".

וכ"כ במעשה רקח לרמב"ם הל' כלי המקדש פ"א ה"ז.

א.ש.ב.ר.

- ברקלין נ.י. -

ט. בהתוועדות דש"פ חיי שרה ש.ז. בביאור פירש"י (בהנחה לה"ק סעי' מ"ב ואילך) מבאר למה לא שאלו מאליעזר שיחכה עד אחר שבעה, כי מכיון שראו שנעשה לו נס שבא ביום אחד, א"כ מובן שרצונו של הקב"ה שהשידוך של יצחק ורבקה יהי' תומ"י, ולכן לא עיכבו אותו. עיי"ש.

ויש להעיר מלקו"ש ח"י חיי שרה (ב) סעי' ה', דמבאר שלדעת לבן וכו' התכוונו לכתחלה שהשידוך יהי' בסדר המקובל ורגיל.

אך כאשר סירב אליעזר להסכים לסדר הנהוג והוסיף דבר חדש מובן שזה מטיל ספק בכל דבריו, גם בשטר מתנה שהראה להם וגם בדבר הנפלאות שסיפר. וכיון שרק בספית הנסים החליטו על השידוך מבלי לשאול הסכמתה של רבקה, ואמרו "הנה רבקה גו' קח ולך - הרי מוכרחים היו עכשיו לומר ש'נקרא לנערה ונשאלה את פי' על עצם השידוך, ע"כ.

לפ"ז, י"ל, דהטעם מדוע לא בקשו 7 ימים, הוא משום שעדיפא רצו, רצו בכלל למנוע את כל השידוך, וזה שמ"מ שאלו את רבקה ולא בטלו השידוך ראה הערה 20 (שמכיון שראו שבתואל רצה לעכב ומת, חששו שאולי זוהי סיבת מיתתו עיי"ש).

וכן בנוגע למה שתירץ כ"ק אדמו"ר שליט"א, אין זה מתאים למש"כ בהערה 17:

"דזה שאמר אליעזר 'ואבא היום - היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הארץ, אין שום ראי' על דבר חדש זה (ליקח את רבקה מיד), כי בפשוטו י"ל שהוא בכדי להקדים התחלת ההכנות דיב"ח - ובמילא הקדמת לקיחת רבקה ככל האפשר:

(ההדגשה אין מופיע בהשיחה).

מיכאל לוזניק

- ישיבה גדולה ניו הייווען -

י. בהתוועדות דש"פ חיי שרה מבה"ח כסלו אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א אשר לשיטת רש"י בפירושו על התורה (משא"כ בפירושו למקרא) שאברהם ה' בשעת מלחמת המלכים בן שבעים שנה, וכן הוא בהשמטת לשיחת וירא וז"ל "ואע"פ שברית בין הבתרים היתה בארץ ישראל ובצאתו מחרן ה' אברהם בן שבעים וחמש שנים - הנה לדעה זו יצא אברהם מחרן ב' פעמים פעם הא' - בהיותו בן שבעים שנה, ואז "וילך אתו לוט", ובאותה שעה נשבר לוט, ואברהם כבש המלכים, ומיד היתה, ברית בין הבתרים, ואחר ברית בין הבתרים חזר לחרן ושהה שם חמש שנים; ובהיות בן שבעים וחמש - יצא מחרן בפעם הב'.

ועפ"ז - מ"ש בר"פ לך "ואברהם בן שבעים וחמש שנים בצאתו מחרן" - קאי על היציאה הב' (דעת זקנים מבעלי התוס' ר"פ לך), עכ"ל.

ולכאורה אינו מובן דהרי וילך אתו לוט ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנים הוא פסוק אחד ואיך יכולים לחלק את זה בהפסק של חמש שנים, ורש"י בפשוטו של מקרא אינו מעיר ע"ז?

ב) מהו ההכרח לומר שמלחמת המלכים ה' בבת אחת עם ברית בין הבתרים? כמו שפירש"י על הפסוק כ"א א' כאשר דבר כו' דבור הי דבר ה' אל אברם בברית בין הבתרים ושם נאמר לא יירשך זה גו' ולכאורה עפ"י פשוטו של מקרא ה' יותר נכון לומר כפי פ' התוס' בברכות דף ז' ע"ב ד"ה לא ה' אם אשר הפסוק ט"ו ז' ויאמר אליך אני ה' וגו' היא פרשה אחרת, ואין מוקדם ומאוחר בתורה (וכשהבן חמש למקרא לומד בפ' בא י"ב מ' כבר למד ברש"י אין מוקדם ומאוחר בתורה (בראשית ל"ה כ"ט).

הרב יודא קעלער

- ברוקלין נ.י. -

יא. בהתוועדות דוא"ו תשרי ש.ז. שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א וז"ל: (הנחה בלה"ק סעי' כ"ו) גם צ"ל בהל' תפילה (פ"ח הט"ו) מבאר הרמב"ם את החילוק שבין תפילת כל ימות השנה לתפילת ר"ה וי"ה שבכל ימות השנה הש"ץ מוציא רק את זה "שאינו יודע להתפלל אבל היודע אינו יוצא ידי חובתו אלא בתפילת עצמו" אבל בר"ה וי"ה שליח ציבור מוציא את היודע כשם שמוציא מי שאינו יודע מפני שהם ברכות ארוכות" ולכאורה מדוע לא הביא גם את דברי הירושלמי והוא שיהי' מראש התפילה?

תמיהה זו מתחזקת עוד יותר כאשר רואים את דברי הטור (או"ח סי' תקצ"א) בר"ה וי"ה ש"ץ מוציא לכל מי שהוא בבית הכנסת ושמעו ממנו התפילה מראש עד סוף אפי' אם הוא בקי

"ועד"ז בשו"ע אדמו"ר הזקן (שם ס"ב) והוא שיהי בבהכ"נ עם הש"ץ וישמע ממנו התפילה מראש עד סוף" כלומר שהטור ואדמו"ר הזקן בשו"ע שלו מביאים את דברי הירושלמי בתור פס"ד להלכה וא"כ מהו הטעם שהרמב"ם אינו מביא את דברי הירושלמי? עכלה"ק.

ולכאורה ה' אפשר לתרץ שהלכה זו ברמב"ם מובא בהל' תפילה שכולל גם התפילות של כל השנה ובא בהמשך לדין שבמשך כל השנה וז"ל שליח ציבור מוציא את הרבים י"ח, כיצד בשעה שהוא מתפלל והם שומעים ועונים אמן אחר כל ברכה וברכה הרי הן כשמתפללים עכ"ל. משמע שצריכים להיות מראש ועד סוף ובהמשך לזה ההלכה הנ"ל לגבי ר"ה וי"ה ולא צריך לחזור כיון שסומך על הסעיף הקודם, אבל בטור ושו"ע אדמו"ר הזקן שמדברים בהל' ר"ה צריכים לחזור דין זה.

שלמה הכהן טוויל

- תות"ל 770 -

יב. בהתוועדות דכ"ט אלול תשמ"ב ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א דלא די הענין דביאת משיח אלא העיקר הוא גילוי וגאולת משיח, וז"ל באות ו' (הנחה בלה"ק): ושם גופא (בקרוב הארץ) עושים "שטורס" לזכות לענין דתהי' שנת גאולת משיח שזהו הר"ת דשנת תשמ"ג בדוגמת הר"ת דשנת תשמ"ב תהי' שנת ביאת משיח ומובן שהכוונה היא לא רק שמשיח יבא (ביאת משיח) אלא העיקר שמשיח יתגלה ויגאל ("גאולת משיח") את בני"י בגאולה האמיתית והשלימה במהרה בימינו ממש ע"כ.

וצ"ל מהו החילוק בין ביאת משיח, וגאולת משיח

דלכאורה "ביאת משיח" היינו שיבא ויגאל את בני"י.

משה עזאגווי

- תות"ל 770 -

לזכות

החתן התמים יונה שיחיו

אבצן

והכלה רבקה תחיו

חזן

לרגלי ה"ווארט" שלהם בשעטומו"צ

ביום ד' לפ' חיי שרה כ"ד מרחשון

תהיו שנת גאולת משיח

שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת הרה"ח ר' מאיר וזוגתו חיענע שיחיו אבצן

הרה"ח ר' אהרן וזוגתו נחמה לאה שיחיו חזן